

**МІНІСТЕРСТВО
З ПИТАНЬ ТИМЧАСОВО
ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ ТА
ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ
ОСІБ УКРАЇНИ**

площа Лесі Українки, 1, м. Київ, 01196
тел. 284-77-13, e-mail: info@mtot.gov.ua
Код ЄДРПОУ 40446210

№ _____
На № _____ від _____

**Голові Комітету Верховної
Ради України з питань сім'ї,
молодіжної політики,
спорту та туризму**

Палатному А. Л.

вул. М. Грушевського, 5,
м. Київ, 01008
molokanov@rada.gov.ua

Шановний Артуре Леонідовичу!

Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України на лист від 11 червня 2018 р. № 04-33/22-744 (122671) щодо участі та надання інформаційно-аналітичних матеріалів до комітетських слухань на тему «Захист дітей, які перебувають у зоні воєнних дій і збройних конфліктів, та дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів», повідомляє, що кандидатурою для участі у комітетських слуханнях визначено начальника Управління з питань внутрішньо переміщених осіб та гуманітарного співробітництва Калупаху Ірину Миколаївну.

Інформаційно-аналітичні матеріали щодо питання порядку денного додаються.

Додаток на 6 арк. в 1 прим.

З повагою

Заступник Міністра

Г.Б. Тука

Інформаційно-аналітичні матеріали
до комітетських слухань на тему «Захист дітей, які перебувають у зоні
воєнних дій і збройних конфліктів, та дітей, які постраждали внаслідок
воєнних дій і збройних конфліктів»

Слід зазначити, що діти, які знаходяться на окупованих територіях перебувають під захистом міжнародного гуманітарного права, зокрема, статтею 50 Конвенції про захист цивільного населення під час війни, передбачено, що окупаційна держава не повинна перешкоджати реалізації будь-яких преференційних заходів стосовно надання харчування, медичної допомоги та забезпечення захисту постраждалих внаслідок війни, реалізація яких була затверджена до початку окупації з метою сприяння дітям віком до 15 років, вагітним жінкам та матерям дітей віком до 7 років.

Крім цього, відповідно до статті 24 Конвенції сторони конфлікту вживатимуть усіх необхідних заходів для того, щоб діти до 15 років, які осиротіли чи були розлучені зі своїми сім'ями внаслідок війни, не залишалися напризволяще, а також для того, щоб полегшити, за будь-яких обставин, догляд за ними, виконання обрядів, пов'язаних з їхнім віросповіданням, та їхню освіту. Якщо це буде можливо, їхню освіту слід доручати особам з такими самими культурними традиціями.

Разом з цим, за інформацією Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні за весь період конфлікту, з 14 квітня 2014 року по 28 травня 2018 року, Управління Верховного комісара ООН з прав людини задокументувало 143 випадки загибелі дітей у зв'язку з конфліктом (95 хлопчиків та 48 дівчаток). Також, 80 дітей загинули в авіакатастрофі рейсу МН17 малайзійських авіаліній 17 липня 2014 року, тому узагальнено вважається, що 223 дитини загинули в результаті конфлікту на сході України.

Управління Верховного комісара ООН з прав людини задокументувало щонайменше 259 випадків, коли діти отримали поранення, а саме, 152 хлопчика, 85 дівчаток та 22 дитини, чия стать невідома. Через те, що певний час було недостатньо інформації щодо втрат серед цивільного населення у 2014 році та на початку 2015 року, реальна кількість випадків поранень серед дітей є вищою.

За чотири роки збройного конфлікту на сході України постраждали десятки шкіл, дитячих садків й інших навчальних закладів. Для багатьох дітей щоденний похід до школи пов'язаний із додатковою небезпекою, а батьки вимушені обирати між ризиком для життя своїх дітей й забезпеченням їх освітою.

Ситуація призвела до того, що Міжнародний Комітет Червоного Хреста в Україні розпочав програму «Безпечні школи», мета якої полягає у зменшенні ризиків, з якими стикаються діти у зоні конфлікту.

Програма містить заходи з інформування щодо мінної небезпеки, психосоціальну підтримку й підготовку вчителів, встановлення захисту від обстрілів, відновлення інфраструктури системи освіти, створення безпечних

гральних майданчиків, оснащення шкільних підвалів, а також проведення курсів з першої допомоги й надання аптечок.

Необхідно зазначити, що одним з найважливіших заходів протимінної діяльності з боку держави є надання допомоги постраждалим, насамперед дітям, від мін та вибухонебезпечних залишків війни, включаючи реабілітацію та відновлення. Для цього вкрай необхідні точні узагальненні дані про постраждалих від мін та вибухонебезпечних залишків війни. Однак, до сьогодні в Україні не існує офіційної єдиної статистики щодо цивільного населення, яке отримало поранення або загинуло внаслідок вибуху мін та вибухонебезпечних предметів.

За інформацією головних управлінь Національної поліції в Донецькій та Луганській областях внаслідок нещасних випадків та необережного поводження з вибухонебезпечними предметами загинуло 61 та поранено 174 дитини.

Сучасний стан обліку постраждалих від мін та вибухонебезпечних залишків війни виключає можливість реального обчислення обсягів фінансування заходів із розмінування територій і об'єктів від вибухонебезпечних предметів, ефективного управління ресурсами, які дозволили б регулювати зазначену діяльність, а також, медичного та соціального забезпечення потерпілих від вибухів, їх сімей і постраждалих громад, задовольняючи довгострокові потреби.

Для належної реалізації заходів з інформування населення про ризики від мін та вибухонебезпечних предметів, МТОТ разом з Державною службою України з надзвичайних ситуацій та за підтримки посольства Швейцарської Конфедерації в Україні, розроблено комплект наочних стендів «Міни та вибухонебезпечні предмети», на яких позначено найпоширеніші вибухонебезпечні предмети на території проведення Операції Об'єднаних Сил.

У квітні цього року в м. Покровськ Донецької області та м. Северодонецьк Луганської області, МТОТ було проведено семінари з підвищення рівня кваліфікації вчителів шкіл, які проводять навчання з мінної небезпеки. У зазначених семінарах взяли участь біля двох сотень представників освітніх закладів з різних районів двох областей. Також до участі в семінарах було залучено фахівців Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Міжнародного Комітету Червоного Хреста в Україні, Луганського та Донецького Інститутів післядипломної педагогічної освіти, Інституту модернізації змісту освіти МОН України.

Представники МТОТ передали навчальним закладам 24 комплекти макетів мін та вибухонебезпечних предметів – по три макети в кожному, для наочного навчання безпечній поведінці дітей і дорослих.

Крім того, однією з найбільш гострих проблем в умовах збройного конфлікту залишається залучення дітей до участі у незаконних воєнізованих чи збройних формуваннях. Станом на 20 червня 2018 року за інформацією головних управлінь Національної поліції в Донецькій та Луганській областях з

початку збройного конфлікту на сході України задокументовано 39 фактів залучення дітей до участі у незаконних воєнізованих чи збройних формуваннях.

Інформацію за всіма фактами участі дітей у непередбачених законодавством збройних формуваннях внесено до ЄРДР за статтями 258-3 та 260 Кримінального кодексу України. Досудове розслідування за вказаними вище фактами знаходиться у провадженні слідчих підрозділів територіальних органів поліції та управлінь Служби безпеки України відповідних областей.

Щодо внутрішньо переміщених дітей.

Станом на 07 червня 2018 року, за даними структурних підрозділів соціального захисту населення обласних та Київської міської державних адміністрацій, взято на облік внутрішньо переміщених осіб 233306 дитини з окупованих територій Донецької та Луганської областей та окупованої території Автономної республіки Крим і м. Севастополя.

Забезпечення реалізації прав внутрішньо переміщених осіб на отримання освіти є вкрай важливим для розвитку дітей, підлітків, молоді та їх можливостей у майбутньому. Однакові умови доступу до освіти є важливим показником інтеграції внутрішньо переміщених осіб у приймаючі територіальні громади.

Досягти зазначеної мети можливо наступними шляхами:

розподілу освітніх субвенцій з урахуванням кількості дітей з числа внутрішньо переміщених осіб;

безоплатного забезпечення підручниками дітей з числа внутрішньо переміщених осіб; доступу дітей з числа внутрішньо переміщених осіб до Інтернету, баз даних у державних та комунальних закладах освіти; проживання дітей з числа внутрішньо переміщених осіб в учнівських гуртожитках - для учнів професійно-технічних навчальних закладів;

забезпечення проживання дітей з числа внутрішньо переміщених осіб, які є студентами вищих навчальних закладів, у студентських гуртожитках з пільговою оплатою у розмірі, визначеному вищим навчальним закладом в установленому законодавством порядку;

створення он-лайн бібліотек і освітніх порталів для дистанційного навчання та підготовки для вступу до вищих або професійно-технічних закладів освіти дітей, які проживають на тимчасово окупованій території або на територіях, на яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження.

Зазначені заходи передбачено проектом Плану заходів, який розроблено МТОТ на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 року № 909-р «Про схвалення Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року» та в даний час наданий на погодження до заінтересованих органів державної влади.

Також, в результаті здійснення заходів, розробленої МТОТ, Державної цільової програми відновлення та розбудови миру в східних регіонах України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України (далі - Програма)

від 13 грудня 2017 року № 1071, передбачається досягнення до 2020 року основних цільових індикаторів та показників, які відіграють важливу роль у відстеженні процесу відновлення та розвитку регіонів, на які спрямована дія Програми, зокрема, забезпечення функціонування 62 освітніх закладів з покращеними умовами перебування дітей та педагогів.

У 2017 році 830 дітей з окупованих територій Донецької області здобули базову загальну середню освіту у формі екстернату й отримали свідоцтва про базову загальну середню освіту, 617 учнів здобули повну загальну середню освіту й отримали атестати про повну загальну середню освіту.

Дистанційно навчалися 241 учень з окупованих територій області, з яких 124 учні отримали свідоцтва про базову загальну середню освіту, 117 – атестати про повну загальну середню освіту.

У Луганській області у 2017 році 765 дітей з окупованих територій області здобували загальну середню освіту у формі екстернату. Отримали свідоцтва про базову загальну середню освіту 385 учнів, здобули повну загальну середню освіту й отримали атестати про повну загальну середню освіту 231 учень.

Два роки МТОТ спільно з відповідними центральними органами виконавчої влади проводить заходи під час вступної компанії для отримання освіти мешканцями окупованих територій Донецької та Луганської областей та окупованої території Автономної республіки Крим і м. Севастополя в українських закладах вищої освіти.

З червня 2018 року запрацювали освітні центри «Крим-Україна» та «Донбас-Україна», через які жителі окупованих територій Криму та Донбасу можуть вступати до українських вищих навчальних закладів за спрощеною системою. Так, у м. Херсоні, Маріуполі та Северодонецьку відбувся загальнодержавний День відкритих дверей закладів вищої освіти, на базі яких створені згадані освітні центри. Захід організовано за сприяння Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України та Міністерства освіти і науки України.

За участі МТОТ, МОН та Благодійного фонду «Stabilization Support Services» підготовлено макети інформаційних матеріалів для розповсюдження на території Донецької, Луганської та Херсонської областей, а саме, на контрольних пунктах в'їзду-виїзду, у навчальних закладах, в районних державних адміністраціях, центрах надання адміністративних послуг, відділеннях АТ «Ощадбанк», територіальних підрозділах Пенсійного фонду, на залізничних вокзалах, у потягах, автобусних станціях та ін.

МТОТ організовано відпочинок в Республіці Хорватія дітей, які проживають в районах Донецької та Луганської областей, наближених до лінії розмежування. Оздоровлення дітей в Хорватії проводилось в три заїзди по 10 днів. В рамках вказаного проекту оздоровлено 245 дітей в супроводі 41 дорослого (педагоги, медики, вчителі фізичної культури, перекладачі та водії).

Разом з тим, окремі питання наразі регулюються на державному рівні Планом заходів, спрямованих на реалізацію деяких засад державної

внутрішньої політики щодо окремих районів Донецької та Луганської областей, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 січня 2017 року № 8-р, розробником якого є МГОТ.

Так, за кожним із заходів закріплені відповідні центральні органи виконавчої влади та МГОТ встановлено дієвий контроль за їх виконанням, зокрема:

забезпечення здійснення заходів щодо захисту дітей від негативного впливу збройного конфлікту, протидії торгівлі дітьми під час збройного конфлікту, в тому числі проведення широкої інформаційно-роз'яснювальної роботи стосовно захисту дітей від участі у воєнних діях і збройних конфліктах, заохочення суспільства, громадських об'єднань та неурядових організацій, засобів масової інформації до просвітницької роботи серед дітей, їх батьків, інших законних представників;

сприяння переміщенню дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з неконтрольованої території. Забезпечення охоплення їх різними формами сімейного виховання чи влаштування до відповідних виховних закладів;

здійснення заходів, спрямованих на воз'єднання дитини з сім'єю, встановлення місцезнаходження членів сім'ї дитини, сприяння пошукам, що здійснюються членами сім'ї, громадськими, благодійними, волонтерськими, гуманітарними організаціями та фондами, що беруть участь у воз'єднанні сімей;

забезпечення здійснення патронату над дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, з метою всебічного розвитку та виховання в сімейному оточенні;

забезпечення права громадян, які проживають на неконтрольованій території, на вільний доступ до освіти усіх освітніх, освітньо-кваліфікаційних рівнів та ступенів з метою отримання документа про освіту державного зразка.

Крім того, слід зазначити, що постановою Кабінету Міністрів України від 05 квітня 2017 року № 268, затверджено Порядок надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів.

Так, право на отримання статусу має дитина, а також особа, яка під час здійснення антитерористичної операції не досягла 18 років (повноліття), які внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів:

- 1) отримали поранення, контузію, каліцтво;
- 2) зазнали фізичного, сексуального насильства;
- 3) були викрадені або незаконно вивезені за межі України;
- 4) залучалися до участі у діях воєнізованих чи збройних формувань;
- 5) незаконно утримувалися, у тому числі в полоні;
- 6) зазнали психологічного насильства.

Також, представники МГОТ беруть участь у засіданнях робочої групи з питань розроблення нормативно-правових актів та методичної бази у сфері соціального захисту дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій і збройних

конфліктів, затвердженої наказом Мінсоцполітики від 28 квітня 2017 року № 719.

В рамках цієї робочої групи планується напрацювати конкретні законодавчі пропозиції щодо соціальних гарантій дітям, які постраждали внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, методичних матеріалів щодо впровадження системи підтримки таких дітей.

Довідково:

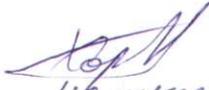
За інформацією головних управлінь Національної поліції в Донецькій та Луганській областях, протягом 2018 року в розшуку перебувало в Донецькій області 201 дитина, з яких 200 дітей були знайдені, в Луганській області - 117 дітей, місцезнаходження всіх дітей встановлено.

Пропуск дітей-сиріт через лінію зіткнення в межах Донецької та Луганської областей здійснюється відповідно до Правил перетинання державного кордону громадянами України, затверджених, постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 року № 57 та Порядку взаємодії державних органів та органів місцевого самоврядування під час виявлення розлучених із сім'єю дітей, які не є громадянами України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2016 року №832.

Станом на 01 січня 2018 року в Україні функціонують 23 сім'ї патронатних вихователів, до яких протягом року влаштовано 52 внутрішньо переміщені дітини, з них: у Київській та Харківській областях - по 6 сімей, Черкаській області - 5, м. Києві - 2, по одній у Дніпропетровській, Житомирській, Кіровоградській та Чернігівській областях.

Впродовж 2017 року від Генерального консульства України в Ростові-на-Дону, Посольства України в РФ надійшла інформація про 30 дітей, які залишилися без батьківського піклування на території РФ.

Робота щодо сприяння переміщенню дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з окупованих територій та забезпечення охоплення їх різними формами сімейного виховання, триває.

(Відомості А.С.)

